

Чрез:

Министъра на околната среда и водите
бул. „Мария Луиза“ 22, София

До:

Върховен административен съд

ЖАЛБА

От:

Сдружение „Балканка”, БУЛСТАТ 176566443,
представявано от адв., пълномощник

Съдебен адрес:
.....

Против:

Решение по ОВОС № 2-2/1.8.2017г. на МОСВ.

Преписка:

по вх. № Ж-147 от 08.08.2017 год.

Уважаеми дами и господа Върховни съдии,

На основание чл. 99, ал. 6 от ЗООС и чл. 132, ал. 2, т. 2 от АПК обжалваме в срок Решение по № 2-2/1.8.2017 год. на министъра на околната среда и водите за одобряване на доклад по ОВОС (ДОВОС) и доклад за оценка на степента на въздействие върху защитени зони по ЗБР (ДОСВ) на инвестиционно намерение за нов яз. Яденица.

Жалбата е допустима като подадена в 14-дневния срок по чл. 99, ал. 6 от ЗООС от АПК. Решението е публикувано в сайта на МОСВ на 2 август 2017 год., сряда. Жалбоподателят има ясен правен интерес от обжалването, видно от тук представеното Удостоверение за актуално състояние, съдържащо целите на сдружението и средствата за постигането им.

Считаме обжалваното № 2-2/1.8.2017 год. като неоснователно и незаконосъобразно поради противоречие с материалния закон.

I. Недопустимост на инвестиционното предложение поради сеизмичен риск:

Налице са пороци на обжалвания ИАА, които влекат неговата отмяна като незаконосъобразен и необоснован, със задължителни указания за прекратяване на

процедурата по съгласуване на инвестиционното предложение, съгласно по чл. 82, ал. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 13 и/или ал. 17 от ЗБР.

1. Нарушение на правото на здравословна околна среда:

Правото на здравословната околна среда е конституционно право на гражданите по чл. 55 от Конституция и представлява същностен момент на всеки доклад за ОВОС, съгласно чл. 1, ал. 1, предл. I-во от ЗООС, включително въпросите по отношение на аварийна безопасност. Безопасността на работещите по строежа също е конституционно право на гражданите по чл. 48, ал. 5 от Конституцията.

Реализацията на инвестиционното намерение пряко застрашава животът и здравето на гражданите, живеещи в поречието на р. Яденица до вливането ѝ в р. Марица. Съгласно геоложкия профил от Приложение № 6 към ДОСВ, по трасето на реверсивния тунел от новия язовир Яденица, до стария язовир Чаира, скалният масив е раздран от тектонски нарушения, пукнатини и разломи. Разломите са десет, а известният Яденишки разлом, широк 30 m, преминава по левия бряг покрай стената на язовира, в зоната на енергогасителя, според данните от ДОВОС. Разломът е подробно описан в геоложката литература (цитирана на стр. 138 от ДОВОС). Районът на новото строителство попада в зона с най-високия сеизмичен риск за България, съгласно картата на сеизмичното райониране от *Наредба № РД-02-20-2/27.01.2012 за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони* - приложима задължително за новия язовир и новия тунел. Разпоредбите на чл. 171 и чл. 172 от горната наредба допускат строителството на язовири в скални масиви, само ако са отдалечени от разломи, заради сеизмичната сигурност. А стената на яз. Яденица се планира именно в скален масив и непосредствено върху самия разлом.

Инвестиционното намерение поставя допълнителни сеизмични рискове при експлоатацията си. Хидроинженерните параметри сочат, че 9,2 млн. куб. метра вода ще се появяват за 20 часа и ще изчезват за 22:30 часа от него. Това означава пулсиращо натоварване върху нестабилната геоложка основа, което ще увеличи риска от земетресение. И най-малкото движение в разломите, ще доведе до разкъсване на облицовката на тунела и до теч на вода през геоложките пукнатини под налягане от 30 t на кв. m. Ако това стане в Яденишкия разлом, нищо не може да спре водата в речното корито над гр. Белово и с. Малко Белово и вилната зона под язовирната стена.

Повишен риск поставя и самото изпълнение на инвестиционното предложение (ИП) като строително-монтажни работи (СМР) по смисъла на ЗУТ. Съгласно описанието на ИП до МОСВ, стената на язовира е каменно насипна, с обем 2,5 млн. m³. В доклада по ОВОС и ОС е посочено, че материал за каменно насипната стена ще се осигури от изкопаната маса за реверсивния тунел (само 0,27 млн. куб. m) и основната част се предвижда от ложето на водохранилището. За целта ще са необходими огромни количества взрив, който в доклада не е уточнен като количество, нито е разгледано въздействието на взривните работи.

При евентуално земетресение, дори такова със среден магнитуд, опасността от пропукване, от теч или преливане (при свличане на земни маси във водата) не може да се игнорира. МОСВ не може да одобрява подобно ИП, защото хората също са от значение, съгласно чл. 55 от Конституцията и чл. 1, ал. 1, предл. I-во от ЗООС, както и правото на здравословна и безопасна околната среда по чл. 48, ал. 5 от Конституцията и ЗЗБУТ.

2. Непълнота на данните за сеизмичен риск:

Липса на изследване на сеизмичния риск представлява непълнота на данните, което задължава издаващият орган или да изиска допълнителни данни. При невъзможност да се набавят данни, обосноваващи безопасност на проекта, следва да прекрати производството на осн. чл. 82, ал. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 13 от ЗБР.

II. Незаконосъобразност поради отстраними пороци на обжалвания акт:

Отстранимите пороци на обжалвания акт влекат неговата отмяна със задължителни указания на съда до издаващия орган, както и възможност за неговото изменение от страна на съда. По-долу излагаме такива доводи за незаконосъобразност на обжалваното решение, които могат да бъдат отстранени било с допълване на доклада за ОВОС (ДОВОС) и доклада за оценка степента на въздействие върху предмета и целите на защитени зони по ЗБР (ДОСВ) – било с допълнителни мерки за защита, по смисъла на чл. 96, ал. 1, т. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 7 от ЗБР, или с двете.

1. Нарушение на чл. 118ж от Закона за водите (ЗВ).

Чл. 118ж, ал. 1, т. 4, вр. с чл. 119, ал. 1, т. 5 от ЗВ не разрешава водовземане за производство на електроенергия, когато тази част от реката, която е засегната от водовземането, попада в зони за защита на водите, включващи защитените зони по ЗБР, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване. Допускането на новия язовир е директно нарушение на тази забрана, защото течението на р. Яденица непосредствено под язовира попада в защитена зона “Яденица” (код BG0001386 по ЗБР) и се обитава от приоритетен защитен воден вид - ручейният рак.

2. Липса на изискване за поддържане оптимално ниво на водата в язовира.

Чл. 44а от ЗРА налага на собствениците и лицата, стопанисващи водноелектрически съоръжения, бентове и прагове да поддържат оптимално ниво на водата през размножителния период на рибите с цел опазване на хвърления хайвер, освен когато се налага аварийно изпускане на водата. В работен режим новият язовир се качва и спада с 30 метра на всеки цикъл от 20:00 – 22:30 часа. Изискването на чл.44а изобщо не е включено в ДОВОС, нито в ДОСВ. Няма предвидени мерки за защита, по смисъла на чл. 96, ал. 1, т. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 7 от ЗБР в обжалваното решение.

3. Липса на оценка на алтернативни рибни проходи в ДОСВ:

В пряко нарушение на чл. 44б ал.1 и 2 от ЗРА, издаващият орган не предвижда рибни проходи при язовирната стена, като допълнителни мерки за защита, по смисъла на чл. 96, ал. 1, т. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 7 от ЗБР. Без да представи никаква обосновка, и без да изследва алтернативи, ДОСВ приема същите за неефективни и препоръчва да не се строят.

ДОСВ обаче не изследва алтернативи от гл. т. на хидроинженерни решения. В хидроинженерната наука са известни и успешно се прилагат много разнообразни видове алтернативни проходи. За случая с язовир Яденица съществува приложимо решение за осигуряване на миграцията на рибите. Това са рибните лифтове - хидравлични или механични, и те са доказани по света и в Европа. Същото се потвърждава и от Приложение № 3 към раздел 7 на ПУРБ 2016-2021 на Източно-беломорски район (ИБР), изготвен от Басейнова дирекция на ИБР (БДИБР). Съгласно ръководството на ФАО, възприето в цитираното приложение на ПУРБ, рибните

лифтове са подходящи при височина на препятствието за преодоляване по-голяма от десет метра, какъвто е случаят.

Мерки за ефективни проходи би спазило изискването на чл. 44б ал. 1 и 2 от ЗРА.

4. Липса на оценка на влиянието върху ЗЗ “Рила”:

ДОСВ съдържа само и единствено споменаване наличието на ЗЗ “Рила” в близост до локацията на инвестиционното намерение. Не е изследван дистанционният ефект върху тази точно защитена зона. Видно от картата на стр. 14 от ДОВОС, водосбора на бъдещия яз. Яденица граничи с територията на ЗЗ “Рила”, код BG0000495 от ЕЕМ “Натура 2000”.

5. Непълна оценка на влиянието върху ЗЗ “Яденица”:

Липсва каквато и да било обосновка на извода в ДОСВ, че инвестиционното предложение няма да засегне съществено ЗЗ “Яденица”, защитена зона за природните местообитания от ЕЕМ “Натура 2000”, код BG0001386. ДОСВ съдържа единствено изводи, но няма никакви конкретни данни

Например, неправилно е пресметнато намаляването на водния оток на р. Яденица в ДОСВ. Реката граничи и навлиза със защитената зона и е основно местообитание на поне един приоритетен защитен вид за зоната. Ручейният рак и водните видове нямат никакво друго местообитание за тази зона (предвид факта, че Събирателна деривация “Яденица” вече отнема 100 % от дебита на притоците на реката от изток, видно от картата на стр. 14 от ДОСВ и от тук приложения Констативен протокол на БДИБР). Няма сезонно изследване за това какъв оток (т.е. какво намаляване на дебита) се очаква през различните сезони от реализирането на инвестиционното намерение по цялото протежение на реката в рамките на защитената зона. Изследван е оттокът само до вливането на Юндолска река, а след нея има множество притоци, от които се отнема всичката вода. Няма обосновка как това ще се отрази на приоритетните видове за защитената зона.

Друг държавен орган вече е установил предстоящо влошаване състоянието на ЗЗ “Яденица”. Това е БДИБР в приетия от тях ПУРБ 2016-2021¹. Заради новото ИП, за река Яденица в ПУРБ 2016-2021 на ИБР е обосновано изключение по чл. 156е от ЗВ за непостигане целите на водното тяло², което доказва безусловно, че екологичното състояние на реката ще се влоши. Тоест ПУРБ също доказва, че ще има значително отрицателно въздействие и върху воднозависимите животни, включително върху приоритетните и защитени видове – ручейния рак.

5. Липса на оценка на кумулативни ефект върху дебита на р. Яденица:

Съгласно съдебната практика на българските съдилища и в частност на настоящия съд ВАС, задължително е във всеки ДОСВ да се изследва кумулативният ефект на дадено инвестиционното намерение, сумиран с ефекта с други близки инвестиционни проекти (било то вече реализирани или в проект).

ДОСВ предлага непълно изчисление на кумулативното влияние на Събирателна деривация “Яденица” върху водния оток в долината на р. Яденица. Деривацията вече отнема 100 % от дебита на притоците на реката, видно от картата на стр. 14 от ДОСВ, съдържаща номерация на всички водохващания. Събраните води се изпращат през

¹ Публикуван в сайта на БДИБР тук: http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=609

² Вж. по-долу.

Канал “Яденица”, описан на стр. 13 и сл. от ДОВОС. На практика, приток на вода в коритото на реката идва единствено от нейното горно течение – а именно там се предвижда язовирна стена.

Липсват данни за водния отток, отнеман от притоците на р. Яденица с №№ 1, 2, 3, 4, 13, 14, 15 (в синьо на картата на стр. 14). Разполагаме с данни, че целогодишно се отнема 100 % от този воден отток и се насочва извън долината чрез Събирателна деривация “Яденица”.³

Така се получава невярно сумиране водните дебити, отнемани от яз. Яденица, плюс Събирателна деривация “Яденица”, плюс МВЕЦ надолу по течението на реката. След реализацията на инвестиционното намерение, водохващания №№ 5, 16, 17, 18, 19, 20 (в червено на схемата на стр. 14) ще попадат в яз. Яденица. горното течение на р. Яденица също ще попада в язовира. Притоците под стената на язовира с №№ 1, 2, 3, 4, 13, 14, 15 (в синьо) ще бъдат събирани от деривацията и отвеждани извън долината през Канал “Яденица”. Водохващания от № 6 до № 12, които не са показани на картата, но съществуват, също събират вода от притоците под язовира.⁴ Предвидения минимален воден отток от 80 l/s е недостатъчен за поддържане на местообитанията на водните видове, особено лято, есен и зима. На практика, дори МВЕЦ по долното течение няма да има воден дебит за работа. Така в долината на р. Яденица няма да остане приток на вода от притоците. Това представлява 100 % унищожаване на местообитанията на всички водни видове, защитени или приоритетни за защитените зони.

6. Увреждане на приоритетния вид ручейн рак:

Ручейният рак (*Austropotamobius torrentium*) е приоритетен вид по ЗБР. Опазването му е посочено изрично като цел и предмет на двете защитени зони ЗЗ “Яденица” и ЗЗ “Рила”, съгласно чл. 8, ал. 1, т.2 на ЗБР. Основното местообитание на вида представлява река Яденица, която граничи и навлиза в зоната. Поради това реката като местообитание представлява предмет на опазване и за тази зона. ДОСВ (стр. 13 и сл.) изследва само замърсяването на водите по време на СМР, но не и тяхното изчезване. Експлоатацията на яз. Яденица, съчетан с кумулативния ефект от Събирателна деривация “Яденица” ще доведе до драстично намаляване на оттока на р. Яденица. Съчетан с кумулативния ефект от пълното блокиране на преноса на седименти при новия язовир и по притоците, ефектът ще доведе до унищожаване на популацията на ручейния рак в ЗЗ “Яденица” – поради унищожаване на основното му и единствено местообитание в тази зона.

Подобно 100% изчезване на популацията на приоритетен вид в една защитена зона от ЕЕМ “Натура 2000” представлява *par excellence* прекомерно въздействие върху зоната, нейните предмет и цели, съгласно съдебната практика. В случая, това може да се приеме дори за недопустимо въздействие, водещо до несъгласуване на инвестиционното предложение и прекратяване на процедурата.

Отделно, бариерният ефект от един язовир също ще увреди популацията на ручейният рак.⁵

³ Констативен протокол № ПЗ-200 от 17.05.2017г. от проверка на БДИБР на водохващанията на деривационен канал Яденица.

⁴ Тук цит. констативен протокол на БДИБР.

⁵ Todorov, Milcho, et etc. “Distribution and Current Status of Stone Crayfish Populations *Austropotamobius torrentium* (Decapoda: Astacidae) in Natura 2000 Protected Areas in Bulgaria”, *Acta Zoologica Bulgarica*, 66 (2) June 2014, Sofia, стр. 181-202.

Единствено при предвиждане на мерки за ефективни рибни проходи, както и на мерки за оставяне на достатъчен дебит вода в р. Яденица е възможна по-малка степен на увреждане на приоритетния вид ручеен рак. Едва при предвиждане на подобни мерки, въздействието на инвестиционното намерение би било приемливо, а самото то би било възможно за съгласуване по реда на чл. 31 от ЗБР. Реализацията на ИП може да се допусне за съгласуване по реда на чл. 31 от ЗБР, единствено при спазване на условията на чл.33, ал.2 и чл.34 от ЗБР.

7. Липса на оценка за приоритетния вид кафява мечка:

Кафявата мечка (*Ursus arctos*) е приоритетен вид по ЗБР, а Видрата (*Lutra lutra*) е защитен вид по ЗБР. Опазването им е посочено изрично като цел и предмет на двете защитени зони ЗЗ “Яденица” и ЗЗ “Рила”, съгласно чл. 8, ал. 1, т.2 на ЗБР. Важни местообитания на кафявата мечка и видрата са описани и за двете зони и представляват предмет на опазване и за двете зони.

Една от основните храни в диетата на видрата и храна за приоритетния вид кафява мечка са рибите маришка мряна, която е защитен вид и за ЗЗ “Яденица” и балканската пъстърва (*Salmo trutta* или т.нар. балканка). За района, балканската пъстърва и мряната се срещат основно в р. Яденица. Същите отсъстват от притоците ѝ, поради водохващанията на Събирателна деривация “Яденица”. Подобно на казуса с ручейния рак, пресъхването на реката и дори намаляване на нейния оток дори за кратки периоди от време ще доведе до изчезване на популацията на балканска пъстърва и мряна от р. Яденица.

След попълване на непълнотите в ДОВОС по отношение на кумулативния ефект със събирателна деривация “Яденица” и непълнотите досежно защитения вид маришка мряна, следва да се изследва ефектът на популациите на тези две видове риби върху популацията на приоритетния вид кафявата мечка (*Ursus arctos*) и видрата (*Lutra lutra*).

8. Нарушения, допуснати за ИП в План за Управление на Речния Басейн (ПУРБ) 2016-2021 на Източно Беломорски Район (ИБР):

Налице е признание в самия ДОВОС (стр. 234), че р. Яденица със сигурност ще бъде увредена от ИП яз. “Яденица”: *“Във връзка с променените условия след 2014 г. в Проект за ПУРБ на ИБР (2016-2021 г.) и становище на БДИБР в ДОВОС е разработен анализ съгласно чл.156е, ал.1 и ал.2 от ЗВ.”*

В приложение № 5 към раздел 5 от ПУРБ 2016-2021 на Източнореломорски район (ИБР) на басейново управление е допуснато изключение за новия язовир по чл.156е от ЗВ при непостигане целите на “силномодифицираното водно тяло” (СМВТ) река Яденица с код ВГЗМА900R200. Това е извършено в нарушение на чл. 41, ал.3 от Наредба №1 от 1-ви юли 2016г. за одобряване на методика за обосноваване на изключенията по чл. 156б до 156е от ЗВ, защото процедурите по ОВОС/ОС не са били изпълнени в периода на прилагане на предходния ПУРБ 2010-2015 на ИБР. Нарушен е и чл. 4, ал. 5 от горесцитираната методика, защото СМВТ река Яденица е в неизвестно химично състояние съгласно ПУРБ 2016-2021 на ИБР, което означава и че общото състояние/потенциал на водното тяло е неизвестно.

Тези факти следва да се съпоставят с признанието в самия ДОВОС (стр. 366), с източник ПУРБ, че р. Яденица вече е увредена от ПАВЕЦ “Чаира”, т.е. преди реализацията на ИП: *“Строителството и експлоатацията на Проект “Яденица” се изпълняват в СМВТ-ПВТ ВГЗМА900R200 р. Яденица. Причина за характеризиране на водното тяло р. Яденица за СМВТ са „...икономически необосновани мерки, реката е*

със силно променен режим заради ПАВЕЦ "Чаира" (Проект ПУРБ 2016-2021 г. на ИБР)."

Въпреки това, в ДОВОС и в ДОСВ не са отчетени мерки за спазването на чл. 41, ал. 3 от Наредба № 1 от 1 юли 2016г. за одобряване на методика за обосноваване на изключенията по чл. 156б до 156е от ЗВ.

V. Искане:

Въз основа на горепосочените доводи и на осн. 172 от АПК се обръщаме към Вас със следните искания, алтернативно:

- 1.) Да отмените оспореният ИАА като незаконосъобразен и необоснован, със задължителни указания за прекратяване на процедурата по съгласуване на инвестиционното предложение, съгласно по чл. 82, ал. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 13 и/или ал. 17 от ЗБР;
- 2.) Да отмените оспорения ИАА като незаконосъобразен и необоснован, със задължителни указания пороците на акта да бъдат отстранени било с допълване на доклада по ОВОС и ОС (ДОВОС), било с допълнителни мерки за защита, по смисъла на чл. 96, ал. 1, т. 6 от ЗООС и чл. 31, ал. 7 от ЗБР, или с двете.

Приложения:

1. Копие от констативен протокол № ПЗ-200 от 17.05.2017г. от проверка на БДИБР на водохващанията на деривационен канал на Събирателна деривация "Яденица";
2. Пълномощно за адвокат;
3. Удостоверение за актуално състояние на сдружението;
4. Препис от жалбата за ответника и заинтересованата страна;
5. Копие от документ за платена държавна такса 10 лв.

С уважение,